

Aneomonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2003

Några kantareller i en skog i Sydnärke. 24 juli 2003

Innehåll:

Information via e-post 2
Miljövänliga veckan..... 3
Svampcirkel..... 4
Höstprogram 2003... Mittuppslaget

Utbildningsdag om mossor8
Universeum 9
Sveafallen 10
Ängens dag och buskmusen 11

INFORMATION VIA E-POST

- Vill du ha påminnelser inför våra programpunkter?
- Vill du ha information när vi måste ändra i programmet och annat aktuellt?

Vi gör ett försök med en e-postlista för att förenkla livet lite för medlemmarna.

Anmäl ditt intresse och din e-postadress till Arne Holmer:
arne.holmer@swipnet.se

Vi ska sedan försöka skicka ut information och påminnelser inför våra aktiviteter, så att du inte behöver glömma en utflykt eller annat.

Kom också ihåg att titta på vår hemsida. Där finns motsvarande information.

Hälsningar från Sture Hermansson som satt ihop detta nummer av Anemonen.

Miljövänliga veckan

Temakväll: Hållbar konsumtion

Onsdag 1 oktober kl 18 – 21.30 i *Biblioteket i Kumla*

19.00 Ekologiska Fotspar i Syd – Hur många svenskar tål världen?
Anneli Nordling från Naturskyddsföreningen

20.00 SNF:s nya miljömärkning (ca 15 min)
Lokal SNFare

20.30 Rättvisemärkning och Rättvis handel
Repr. från Världens handel, Örebro

Kaffe- och teservering med kaka och chokladbit (rättvisemärkt/ekologisk)

Under hela veckan: Liten utställning av varor från Världshandeln – rättvisemärkt/ekologiskt. Informationsbord

Miljövänliga veckan

I år fokuserar vi på handla miljövänligt med utgångspunkt från miljömärkning.

Historien om Bra Miljövalmärket

1987 startade Svenska Naturskyddsföreningens arbete med miljömärkning.

Vid den tiden var uppmärksamheten på klorutsläpp stor. Många oroade sig för sjuka och missbildade fiskar. Vid papperstillverkningen användes stora mängder klor för att bleka pappersmassan. Svenska Naturskyddsföreningen (SNF) utarbetade tillsammans med Miljöförbundet miljökrav på papper. De papper som klarade kraven sattes upp på en lista. Idag tillverkas inget papper med klorgasblekning i Sverige.

När SNF började titta på tvättmedel var de stora tillverkarna inte intresserade av att miljöanpassa sina produkter. Föreningen började då samarbeta med de tre stora handelskedjorna ICA, KF och Dagab (ungefär nuvarande Axfood). De hotade helt enkelt med att sluta köpa in de tvättmedel som inte klarade kraven, vilket fick flera mindre tillverkare att ändra sig.

1991 uppmanade Svenska Naturskyddsföreningen till bojkott mot det marknadsledande tvättmedlet

Via som tillverkas av Lever. Istället tog ett antal små tillverkare av Bra Miljöval-märkta tvättmedel tillsammans nästan tio procent av marknaden.

Handeln märkte ut de godkända varorna med gula märken och texten Bra Miljöval på hyllkantsetiketterna i sina butiker. Svenska Naturskyddsföreningen gav ut en köpguide, där produkter som var Bra Miljöval-godkända fanns listade. 1992 lanserades det runda Bra Miljöval-märket med pilgrimsfalken och ersatte köpguiden.

Idag kan även el, transporter och butiker märkas med Bra Miljöval.

2003 inleds en ny fas i Bra Miljöval-märkningens historia. Ett nytt märke lanseras – pilgrimsfalken är kvar i förnyad form – men texten Bra Miljöval har försvunnit. Det kan därför användas även utanför Sveriges gränser. Nya Falken är ett nytt, ännu skarpare miljömärke än tidigare.

(Från SNF:s hemsida. <http://>

STUDIECIRKEL OM SVAMP

Textpreis från förra året (2002):

Hur skiljer man stensopp från gallsopp?

Kan man äta en slemskivling?

Finns det någon regel för att skilja ätliga svampar från giftiga?

Finns det några säkra matsvampar utom kantareller?

Om du går vår studiecirkel om svamp kan du lära dig svaret på dessa och många andra frågor om svamp.

Det ska bli en nybörjarcirkel där vi träffas och går ut i svampskogen några gånger och letar svamp tillsammans.

Målet är att du efter cirkelns slut ska ha lärt dig känna igen flera säkra matsvampar och vara säker på att inga giftsvampar nästlat sig in i svampkorgen.

I registret till matsvampar i Pelle Holmbergs och Hans Marklunds "Nya svampboken", 3:e upplagan 2002 finns 111 arter.

Några svampar från grannars trädgårdar hösten 2001

Liksvampen är inte en matsvamp, det känner man lätt på lukten.

Fjällig bläcksvamp kan ätas efter lämplig tillagning.

Om man äter grå bläcksvamp och sedan dricker en alkoholhaltig dryck under den närmsta veckan efter får man kraftiga besvär med bl.a. huvudvärk, andnöd och ångest.

När svamphösten torkade in

Förra året försökte vi starta en studiecirkel om svamp, men när vi satte ihop programmet visste vi inte att det skulle bli den torraste avslutningen av sommaren i både manna- och kvinnominne.

I juli regnade det bra: mellan den 17 och 26 juli kom 106 mm. Men sedan kom det inte en droppe på över en månad. Första regn efter 26 juli kom som en kraftig skur på eftermiddagen den 31 augusti. Den gav 8 mm. I september regnade det bara under tre dagar: 17, 19 och 20 sep. Summa 14 mm regn på hela månaden.

Den som tycker om sommar kunde i stället glädja sig åt att det var högsommarvärme till och med den 13 september, sedan kom hösten snabbt, men mycket regn var det inte frågan om, och svampsäsongen var redan förlorad.

Vi försöker igen!

I år ser det lovande ut hittills så vi gör ett nytt försök med en svampcirkel. Första samling sker på Konsums parkering lördag 23 augusti kl. 9.00, därifrån åker vi ut i svampskogen och sedan bestämmer vi tillsammans vilka dagar vi ska träffas.

Internettips:

<http://www.mycokey.com>.

En sida på engelska och danska med bl.a. en lättarbetad bestämningsnyckel med bilder.

<http://www.svampguiden.com>

En fantastisk sida om svamp av Michael Krikorev. Här finns bilder och beskrivningar av matsvampar och giftsvampar, svampnyheter, svamprecept m.m.

PRO- HÖSTEN

*Efter en lyckad svamputflykt.
24 juli 2003*

Lördag 23 aug Studiecirkel om **Svamp**.
Första träffen med insamling av svampar.
Samling kl. 9.00 vid Konsum

Lördag 6 sept. **Vandring** till kolmilan i Hjärmsäter.
Vandring tillsammans med Bergslagens Vandrarförening
*Kl. 09.00 från HOK-stugan i Längängen Hallsberg till
kolmilan t.o.r.*
Info: Inger Eriksson 0582-13075

Glöm inte att ta med matsäck när vi åker ut i skogen.
Stövlar eller kängor är bra att ha där ute.

Programmet och aktuell info med internetlänkar kan också ses på vår hemsida

GRAM 2003

Lördag
27 sept. Utflykt till **Universeum** m.m. i Göteborg.
Arrangeras av länsförbundet.
Buss går från Örebro kl. 07.00 via Kumla och Hallsberg.
Åter i Örebro ca 21.00.
Kostnad: 100:- för bussresan + inträde.
Info och anmälan: Ingalill Teljå 019-578962

Onsdag
1 oktober Miljövänliga veckan. Temakväll: **Hållbar konsumtion**
Se sidan 2.
Biblioteket i Kumla 18.00 (föreläsare kl.19.00)

Fredag
3 oktober **Hallsbergsmarken.**
Vi presenterar oss och Naturskyddsföreningen i vårt
marknadsstånd

Lördag
4 oktober **Sveafallen - Lidetorpsmon.**
Samling kl. 09.00 vid Konsum

Lördag
11 oktober Kursdag om **mossor** arrangeras av Länsförbundet.
Plats Stenbäcken i Kilsbergen. *Se sid. 8.*
Info och anmälan (senast 3 okt): Ingalill Teljå 019-578962

Onsdag
22 oktober Studiebesök på **SAKAB**
Tidpunkten är inte helt klar (ca. kl. 18.).
Ring och fråga eller titta på hemsidan.

Måndag
10 nov **Medlemmarnas bilder.**
Kullängen kl. 19.00.

Ta gärna med vänner och bekanta. Alla är välkomna!
Frågor? Ring Sture Hermansson 0582-135 87 eller Arne Holmer 0582-407 58

Kryptogamer

Länsförbundet bedriver en liten utbildningsserie om kryptogamer. Första kursdagen hade tema svamp och hölls 26 oktober 2002. Andra handlade om lavar och hölls 12 april i år.

Nästa kursdag är 11 oktober och har *mossor* som tema.

Platsen är Stenbäcken uppe i Kilsbergen.

Ledare är Michael Andersson, SNF-aktiv och skogsinventerare för länsstyrelsen

Programmet startar med fika 9.00—9.30 och slutar på samma vis kl.

16.00—16.30. Vi försöker ordna samåkning från respektive ort.

Utbildningen är kostnadsfri för SNF-medlemmar, lunch och fika ingår!

(Du som inte redan är SNF-medlem betalar endast ett medlemskap.)

Information och anmälan: Ingalill Teljä, 019-57 89 62, eller via e-post: telja@telia.com senast 3 oktober!

Läs mer på länsförbundets hemsida:

<http://orebro.snf.se>

Aspglansmossa

Rosettmossa

Universeum

Universeum är ett nytt spännande naturmuseum i Göteborg. Det ligger nära Korsvägen och Liseberg.

De presenterar sig på sin hemsida med adressen www.universeum.se (men jag är inte riktigt överens med dem om hur en bra presentation på Internet ska se ut).

Jag besökte Universeum söndagen före påsk i våras och trots intrycket på hemsidan visade det sig vara ett mycket spännande, levande och stimulerande museum uppbyggt så att man kan börja längst upp i fjällen, och sedan följa vattnets väg ned till havet. På vägen kan man bl.a. studera och beundra livet i fjällbäcken och bäverhyddan.

Akvariehallen som visar Västerhavet och på ena sidan och Hajakvariet på andra sidan är den finaste jag sett. Det var havet i storbild, där ljuset silade ned ovanifrån och fiskarna kilade omkring som levande konstverk, och hajarna och sågfisken imponerade både på vuxna och barn.

I ett hörn vid akvariehallen finns terrarieavdelningen ”Dödliga skönheter” med den ena giftormen, pilgiftsgrodan eller gilaödlan vackrare än den andra.

När man så småningom inser att man inte kan stanna i akvariehallen hela dagen går man vidare in i regnskogen. Temperaturen och luftfuktigheten är hög, där man går bland färggranna fjärilar och tropiska växter. Man får se upp när en fågel tränger sig före nedför trappan.

I Universeum finns också avdelningarna Kalejdo och Explora med aktiverande uppgifter för de yngre besökarna.

Vattnets väg Sandödlor, stinkpaddor, långbensgrodor, laxtrappan, bäverhyddan, björngrottan med mera.

Akvariehallen Västerhavsakvariet, oceanakvariet med hajtunneln, rockatanken och annat spännande.

Dödliga skönheter Pilgiftsgrodan – världens giftigaste varelse, svarta änkan, kapkobran och andra livsfarliga djur.

Regnskogen Anakondor, papegojor, kajmaner, sköldpaddor, darrålar, tropiska växter och mycket annat.

Kalejdo Från mikrokosmos till makrokosmos, uppförstora celler och bakterier, såpbubblebord med mera.

Explora GPS-navigering, färgrummet, ljudrummet, uppfinnarhörnan och mycket mer.

Galleriet Tillfälliga utställningar.

Vattenbruket Vårt unika vattenreningsystem, där näringsämnen i mänsklig urin används för att bland annat odla fiskmat.

Sveafallen

Sveafallen vid Degerfors är ett vilt och vackert område där vatten från inlandsisens avsmältning har härjat. Mest känt är det för sina många jättegrytor, ca 200 har hittats hittills. Du kan själv försöka leta på den som finns på undersidan av ett flyttblock, den syns bara om man med dödsförakt ålar sig in på rygg under blocket.

Området blev berömt på 1920-talet när geologerna Munte och von Post undersökte området och tolkade det som att här hade funnits ett väldigt vattenfall, större än Niagara. Senare, ”tråkig” forskning har tolkat bort vattenfallet och menar att jättegrytorna svarvades ut i berggrunden med hjälp av de virvlande vattenströmmar som bildades när den stora isen smälte bort för ca 10 000 år sedan.

Intressant läsning

Du kan läsa mer om Sveafallen på länsstyrelsens hemsida www.t.lst.se.

I STF:s årsbok 1975, Närke, skrev Curt Fredén en artikel med rubriken ”Svea älv?” där han beskrev uppkomsten och omvärderingen av ”fallteorin”.

Lidetorpsmon med Stora hålet

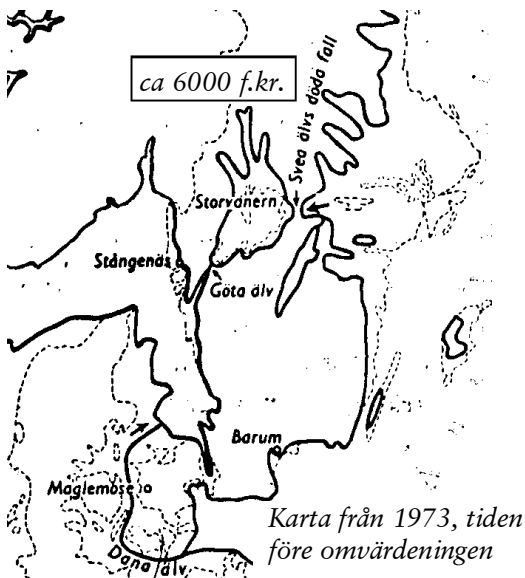
En lång och bred höjd av isälvsgrus. På denna finns ”Stora hålet”, en stor dödisgrop. Den måste vara stor, för den enda gången jag sett den var bortre sidan av hålet dolt i dimma.

Följ med

Lördagen den 4 oktober gör vi en resa för att se jättegrytorna, ”Dome-dagsdalen” m.m. med egna ögon.

Jättegryta

Ängens dag och buskmusen

Slåttern skedde en vecka tidigare i år än förut, på morgonen kom lite lätt regn, men i övrigt gick det bra och vi slog ungefär "vår del" av ängen.

De senaste två åren har vi kunnat se en buskmus försvinna hastigt när vi närmade oss med liar och slåtterbalk. I år såg vi ingen vuxen mus, men i stället upptäckte vi ett bo med två ungar av buskmus i ängen nära skogskanten. De hade ännu inte öppnat ögonen, utan låg fint inbäddade bland torrt gräs och mossa. Vi beundrade dem en liten stund och bäddade sedan in dem igen och satte upp ett par störar som skydd vid boet och hoppades att deras mamma skulle hitta dem igen.

Lite fuktig stämning i början

Två små buskmöss i sitt bo i Broby äng

B föreningspost

Avsändare:

Hallsbergs Naturskyddsförening

Soldatvägen 11

694 30 Hallsberg

Kontaktpersoner:

Sture Hermansson 0582-135 87

Arne Holmer 0582-407 58

Hemsida: <http://www.hallsberg.snf.se>

